

DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN,

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

- Betreft:
- Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Subsidiebesluit van 22 november 2013, wat betreft het voorbehoud, van het Procedurebesluit van 9 mei 2014, wat betreft de snelle herinzet van vrijgekomen subsidies en van het besluit van de Vlaamse Regering van 7 oktober 2022 over de toestemming tot toekenning van een subsidie aan organisatoren van kinderopvang voor de organisatie van tijdelijke vervangcapaciteit voor baby's en peuters, wat betreft de situaties die aanleiding geven voor de tijdelijke vervangcapaciteit
 - Principiële goedkeuring

Samenvatting

De kinderopvangsector bevindt zich enige tijd in een crisis. Naar aanleiding van deze crisis valt er heel wat aanbod weg. Rekening houdend met die omstandigheden is het noodzakelijk dat de Vlaamse Regering een aantal op elkaar afgestemde maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat er zowel op korte termijn als op langere termijn voor de gezinnen een kinderopvangaanbod is. Dit pakket aan afgestemde maatregelen zit vervaat in voorliggend besluit en bevat volgende drie sporen:

- Tijdelijke vervangcapaciteit niet alleen na handhaving door Opgroeien regie, maar ook na faillissement of na plotse stopzetting door een organisator omwille van overmacht.
- Voorbehoud van subsidie alleen op gemotiveerd verzoek en automatische stopzetting subsidies bij faillissement: Subsidies blijven niet meer zondermeer gedurende 4 kwartalen voorbehouden bij een organisator die geen concrete intenties heeft om een werking te herstarten en moeten in geval van faillissement onmiddellijk vrijkomen.
- Snelle herinzet van vrijgekomen middelen: Budget dat vrijkomt naar aanleiding van een handhavingsmaatregel van Opgroeien, van een faillissement of stopzetting door een organisator, moeten door Opgroeien regie snel in dezelfde regio opnieuw verdeeld kunnen worden.

Bijlagen:

- het voorontwerp van besluit;
- het advies van de Inspectie van Financiën;
- het begrotingsakkoord.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld: opgroeien

Inhoudelijk structurelement: geïntegreerd gezinsbeleid

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Wetgevingsadvies

Het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2022/474 van 8 december 2022.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

De crisis in de kinderopvangsector (op vlak van middelen en personeel) die sinds een aantal maanden woedt en het aanscherpen van het toepassen van het voorzorgsprincipe in het kader van handhaving door Opgroeien regie de afgelopen weken leidt tot een sterke toename van het aantal sluitingen van kinderopvanglocaties.

Deze sluitingen hebben diverse oorzaken. Deze kunnen het gevolg zijn van een handhavingsmaatregel van Opgroeien regie maar evenzeer van een faillissement van de organisator (gelet op de uitdagende financiële tijden) of van een plotse stopzetting door de organisator omwille van overmacht (vb. ziekte). Deze context heeft tot gevolg dat er een grote hoeveelheid kinderopvangplaatsen verloren gaan en ouders vaak plots van de ene op de andere dag hun opvang verliezen. Deze opvang is echter noodzakelijk voor de meeste gezinnen om hun job te kunnen uitoefenen. Rekening houdend met die omstandigheden is het noodzakelijk dat de Vlaamse Regering een aantal op elkaar afgestemde maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat er zowel op korte termijn als op langere termijn voor de gezinnen een kinderopvangaanbod is. Dit pakket aan afgestemde maatregelen zit vervat in voorliggend besluit en bevat volgende drie sporen:

- Tijdelijke vervangcapaciteit: er kan onmiddellijk na de stopzetting van een locatie voor gezinnen een tijdelijk gesubsidieerd vervangaanbod gerealiseerd worden voor 12 maanden, mogelijk verlengd met 6 maanden, waar dit nodig is, met coördinatie van het lokaal bestuur. Waar deze vervangcapaciteit sinds oktober 2022 al mogelijk is in geval van een schorsing of opheffing door Opgroeien regie, wordt dit met voorliggend besluit uitgebreid naar situaties waar een organisator failliet gaat of plots moet stoppen door een situatie van overmacht. Dit zijn immers allemaal omstandigheden waarmee zowel Opgroeien regie als de gezinnen plots mee geconfronteerd worden en die een oplossing

op korte termijn nodig hebben (cfr het recente faillissement in Limburg en Leuven die in totaal voor meer dan 200 kinderen opvang boden).

- Voorbehoud van subsidie alleen op gemotiveerd verzoek en automatische stopzetting van subsidietoekenning bij faillissement: Subsidies blijven niet meer zondermeer gedurende 4 kwartalen voorbehouden bij een organisator die geen concrete intenties heeft om een werking te herstarten en er wordt duidelijkheid geboden dat ook bij een faillissement de curator geen maanden het budget kan vastzetten in de zoektocht naar een overnemer;
- Snelle herinzet van vrijgekomen middelen: Budget dat vrijkomt naar aanleiding van een handhavingsmaatregel van Opgroeien, van een faillissement of plotse stopzetting van een organisator, moeten door Opgroeien regie snel in dezelfde regio opnieuw verdeeld kunnen worden. Deze subsidiëring zal nieuw aanbod stimuleren en mogelijk maken en op die manier snel tegemoetkomen aan de acute noden van gezinnen en zo de impact op het familiaal, sociaal en economisch leven van deze gezinnen zo goed als mogelijk te beperken.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1.

Dit artikel wijzigt artikel 6 van het Subsidiebesluit waardoor duidelijk wordt dat het voorbehoud geen automatisme meer zal zijn. In het ministerieel besluit tot uitvoering van het Subsidiebesluit zal verder geconcretiseerd worden op welke manier een voorbehoud gevraagd kan worden en wanneer Opgroeien regie dit kan toestaan.

Dit beoogt dat budget niet zomaar vier kwartalen onbenut bij een organisator blijft zonder dat deze concrete plannen heeft om nog een kinderopvangaanbod te realiseren met deze subsidies.

Artikel 2.

Voorliggend artikel brengt wijzigingen aan in artikel 57 van het Procedurebesluit. Er wordt een specifieke aanpak van algemene oproep door Opgroeien regie voorzien, voor het geval er budget opnieuw beschikbaar wordt naar aanleiding van 3 specifieke omstandigheden:

- Het betreft de situatie waar een organisator, die beschikte over een programmatiesubsidie, beslist om te stoppen met de werking van de locatie waar hij de specifieke dienstverlening realiseerde (vb de locatie stopt waar hij het systeem voor inkomenstarief toepaste) of hij beslist om alleen de subsidie te stoppen omdat hij de specifieke dienstverlening niet meer wenst te realiseren. Dit budget komt alleen opnieuw vrij als er geen expliciet voorbehoud werd gevraagd en toegekend, zoals voorzien in artikel 6 van het Subsidiebesluit.
- Het betreft de situatie waar Opgroeien regie zelf beslist door middel van een bestuurlijke maatregel dat er een einde komt aan de gesubsidieerde werking. Het kan dan gaan om de opheffing van een vergunning waar de kinderopvanglocatie volledig moet sluiten, om de wijziging van de vergunning waardoor een deel van de vergunde capaciteit stopgezet wordt en de vergunning verlaagd wordt in aantal plaatsen, of om de stopzetting van de subsidie.

- Tot slot betreft het de situatie dat een organisator, die over subsidies beschikte, failliet gaat.

Het is de bedoeling dat Opgroeien regie naar aanleiding van deze situaties kan beslissen dat het budget dat hierdoor terug bij het agentschap komt, op zeer korte termijn opnieuw verdeeld wordt in dezelfde regio om de gezinnen in die regio nog steeds een zelfde hoeveelheid gesubsidieerd aanbod met dezelfde specifieke dienstverlening (inkomenstarief, plussubsidie,...) te bieden. Het agentschap stelt immers vast dat zeker in deze crisistijden vaker organisatoren beslissen om te stoppen en dat daardoor soms een grote hoeveelheid plaatsen met vb. de subsidie voor inkomenstarief in een regio wegvallen. Hetzelfde geldt als het agentschap noodgedwongen een (grote) kinderopvanglocatie moet sluiten of als een grote organisator failliet gaat. Dit heeft een directe impact op de betaalbaarheid en toegankelijkheid voor gezinnen op korte termijn in de betrokken regio. Met voorliggend besluit is het de bedoeling hier op korte termijn een oplossing te kunnen bieden door Opgroeien regie een korte en snelle oproep te laten doen voor de toekenning van het aantal plaatsen dat naar aanleiding van de beslissing of het faillissement van de organisator of naar aanleiding van de handhaving door het agentschap vrijkwam.

Dit artikel bepaalt wat deze algemene oproep allemaal moet bevatten. Het betreft de elementen die zeker geregeld moeten worden voor deze snelle algemene oproep zoals:

- Het feit dat het om een standaard vergelijkende procedure gaat
- Welk budget, voor welke subsidie vanaf wanneer beschikbaar is
- Of het budget bedoeld is voor nieuwe plaatsen of voor omschakeling of voor beide
- Of het budget bedoeld is voor gezinsopvang, groepsopvang of beide
- In welk geografisch gebied de middelen heringezet worden. Het is immers de bedoeling dat ze opnieuw ingezet worden, in de nabijheid van waar ze wegvielen. Op die manier kunnen de gezinnen die in de problemen zijn naar aanleiding van de stopzetting door de organisator of de maatregel door Opgroeien regie het best geholpen worden. In de nabijheid betekent niet dat de middelen per se in dezelfde gemeente ingezet moeten worden. Soms kan een straat in een aangrenzende gemeente nabijer zijn dan een bepaald adres in dezelfde gemeente.
- De indieningstermijn is minstens een week. Er kan dus gekozen worden voor een zeer snelle en zeer korte procedure om de middelen zo snel mogelijk opnieuw te realiseren. Dit wijkt af van de lange termijnen van de bestaande procedures. Bij gebrek aan kandidaten kan de indieningstermijn verlengd worden. Dat zal Opgroeien regie in dat geval moeten communiceren. Dit kan 4 keer gebeuren. Als er echter binnen die termijn van minstens 9 weken (vb standaard 1 week indiening + 4 keer verlengingen van 2 weken) geen aanvragen zijn, zal de algemene oproep stopgezet worden aangezien dan geen oplossing op korte termijn mogelijk blijkt.

Artikel 57 bepaalt reeds de kenmerken op basis waarvan Opgroeien regie criteria mag uitwerken voor het beslissingskader. Specifiek voor deze soort oproep wordt toegevoegd dat de criteria betrekking kunnen hebben op de mate waarin de organisator/aanvrager tegemoetkomt aan de noden van de contracthouders wiens aanbod wegviel voor een kinderopvangplaats op korte termijn en in de nabijheid van waar de middelen vrijkwamen.

Artikel 3.

Artikel 90 van het Procedurebesluit wordt hiermee aangepast. Artikel 90 betreft het artikel dat het mogelijk maakt dat een organisatie die de volledige werking van een kinderopvanglocatie overneemt van een andere organisator die over subsidies beschikt, een zelfde subsidietoekenning kan vragen aan Opgroeien regie.

Volgende aanpassingen worden gedaan:

- De aanvraag van de subsidie moet niet gebeuren 7 dagen voor de overname, maar uiterlijk gelijktijdig met de vergunningsaanvraag
- Aangezien een voorbehoud geen vanzelfsprekendheid meer is, moet expliciet bepaald zijn dat de middelen in het kader van artikel 90 slechts kunnen toegekend worden aan een overnemer als de vorige organisator expliciet de stopzetting gemeld heeft van de vergunning en de subsidie en afstand doet van het voorbehoud in het geval hij dit toch had gekregen. Dit laatste kan het geval zijn als een organisator in eerste instantie wel het plan heeft om zelf de werking te hervatten, maar na verloop van tijd vaststelt dat dit toch niet haalbaar/wenselijk is en er definitief mee stopt.
- Aangezien artikel 90 alleen bedoeld is voor een onmiddellijke overname van de werking en hiermee continuïteit van de werking mogelijk gemaakt wordt, moet de werking door de overnemer uiterlijk een maand na de stopzetting door de overlater gestart zijn. Is dat niet het geval, dan zal Opgroeien regie via de procedure van herinzet van middelen (zie artikel 3 van voorliggend besluit dat artikel 57 wijzigt) een oproep doen en zal de overnemer daar een aanvraag moeten indienen. In dat geval kunnen ook andere organisatoren een aanvraag indienen, maar zal de overnemer omwille van de locatie én omwille van het feit dat hij aan de betrokken ouders een oplossing biedt wel een voordeel hebben.

Artikel 4 en 5.

Er doen zich de laatste periode heel wat faillissementen voor in de kinderopvangsector en dat zorgt voor onduidelijkheden in de aanpak van subsidies. Curatoren proberen veel geld te krijgen voor het recht op subsidies wanneer ze in het kader van het faillissement een overnemer zoeken. Om duidelijk te maken dat de subsidies geen deel uitmaken van het faillissement, wordt regelgevend geëxpliciteerd dat bij een faillissement de subsidietoekenning van rechtswege stopgezet wordt. Die stopzetting gaat als het vonnis in kracht van gewijsde is (doorgaans een maand na het vonnis rekening houdend met de beroepstermijn of mogelijkheden om het vonnis in te trekken). Dus zodra het vonnis definitief is, stoppen de subsidies.

Op dat moment komt dat budget dus opnieuw bij Opgroeien regie en zal op basis van het nieuwe artikel 57 een snelle oproep kunnen gebeuren. In afwachting van het doorlopen van deze procedure kan er tijdelijke vervangcapaciteit gerealiseerd worden (zie artikel 7 tot en met 11 van voorliggend besluit).

Als de curator dus een overnemer vindt, zal deze in de eerste plaats via de tijdelijke vervangcapaciteit het aanbod kunnen realiseren en vervolgens een aanvraag kunnen indienen bij de oproep, waarbij echter ook andere organisatoren een aanvraag kunnen indienen.

Artikel 6 tot en met 10.

Al deze artikelen hebben betrekking op de uitbreiding van de mogelijkheid om de tijdelijke vervangcapaciteit te gebruiken. Deze mogelijkheid was aanvankelijk alleen voorzien in geval van het wegvallen van aanbod door handhaving door Opgroeien regie.

Met de wijziging wordt dit ook mogelijk na faillissement van de organisator of plots stopzetting door een organisator omwille van overmacht (overlijden, ziekte, brand,...). Daarnaast bepaalt voorliggende besluit dat de vervangcapaciteit voor 12 maanden kan worden toegekend en ook voor maximaal 6 maanden kan worden verlengd indien nodig. Er is een link met de herinzet van de middelen, zoals artikel 3 van voorliggend artikel voorziet, aangezien verduidelijkt wordt dat de vervangcapaciteit slechts kan gesubsidieerd worden, tot de middelen die vrijkwamen heringezet zijn. Dus als Opgroeien regie een oproep gedaan heeft om de vrijgekomen middelen in dezelfde regio opnieuw te verdelen en hiervoor een organisator een toekenning geeft, zal de gesubsidieerde vervangcapaciteit stoppen, zodra deze organisator zijn werking effectief start voor de capaciteit die kon toegekend worden.

Artikel 11.

Dit besluit heeft tot doel zo snel mogelijk oplossingen te bieden voor problemen die zich bijna wekelijks aandienen en moet daarom zo snel mogelijk in werking kunnen treden. Om die reden wordt een inwerkingtreding voorzien op de datum van de bekendmaking ervan in het Belgisch staatsblad.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De crisis waar de kinderopvangsector momenteel mee geconfronteerd wordt, heeft een aantal gevolgen waar een antwoord of oplossing dient aangeboden te worden.

Zo wordt het toepassingsgebied van de “tijdelijke vervangcapaciteit” uitgebreid. Niet enkel bij schorsing of opheffing door Opgroeien regie, doch ook bij faillissement of het stopzetten van de opvangactiviteit door overmacht zal tijdelijke vervangcapaciteit mogelijk worden.

De periode waarin de tijdelijke vervangcapaciteit mogelijk is, zal verlengd worden tot maximaal 18 maanden. Aangezien hier subsidies voorzien worden, betekent een verlenging van dit principe een budgettaire meeruitgave. Voorzien was dat deze uitgaven opgevangen worden binnen de onderbenutting van de beschikbare kredieten, of indien deze onvoldoende zijn; binnen de budgetten voorzien voor het uitbreidingsbeleid. Exacte en nauwkeurige monitoring van de uitvoering van de begroting in het algemeen en van initiatieven die met toepassing van dit besluit genomen zullen worden, zullen bepalen welke volumes tijdelijke vervangcapaciteit gecreëerd kunnen worden. Het voorbehouden van de subsidies wordt verstrengd en zal automatisch stoppen bij faillissement.

Er komt een snelle herinzet van vrijgekomen middelen in eenzelfde regio.

Voorgestelde maatregelen zorgen voor continuïteit van het opvangaanbod en een beter beheer van overheidsmiddelen.

Het spreekt voor zich dat de budgettoets steeds zal moeten gebeuren.

Indien een gelijkaardig opvangaanbod gezocht worden zal ook budgettair het plaatje moeten kloppen; nauwkeurige monitoring is noodzakelijk.

Inspectie van Financiën

Het advies van de Inspectie van Financiën met referentienummer IF/22/5091 werd verleend op 5 december 2022.

Begrotingsakkoord

Het begrotingsakkoord werd gevraagd op 6 december 2022.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de bestuurszaken, niet vereist is.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

- 1 personeel: het voorstel heeft geen weerslag op gebied van personeelsinzet;
- 2 werkingsuitgaven: het voorstel heeft geen weerslag op de lopende uitgaven van de lokale of provinciale besturen;
- 3 investeringen en schulden: het voorstel heeft geen investeringen als gevolg;
- 4 ontvangsten: het voorstel heeft geen bijkomende ontvangsten als gevolg.

Conclusie: het voorstel heeft geen weerslag op de lokale en provinciale besturen.

4. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Subsidiebesluit van 22 november 2013, wat betreft het voorbehoud, van het Procedurebesluit van 9 mei 2014, wat betreft de snelle herinzet van vrijgekomen subsidies en van het besluit van de Vlaamse Regering van 7 oktober 2022 over de toestemming tot toekenning van een subsidie aan organisatoren van kinderopvang voor de organisatie van tijdelijke vervangcapaciteit voor baby's en peuters, wat betreft de situaties die aanleiding geven voor de tijdelijke vervangcapaciteit;
- 2° de Vlaamse minister, bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van ten hoogste vijf dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 3°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, gemotiveerd door de omstandigheid dat de crisis in de kinderopvangsector (op vlak van middelen en personeel) die sinds een aantal maanden woedt en het aanscherpen van het toepassen van het voorzorgsprincipe in het kader van handhaving door Opgroei en regie de afgelopen weken leidt tot een sterke toename van het aantal sluitingen van kinderopvanglocaties.

Deze sluitingen hebben diverse oorzaken. Deze kunnen het gevolg zijn van een handhavingsmaatregel van Opgroeien regie maar evenzeer van een faillissement van de organisator (gelet op de uitdagende financiële tijden) of van een plotse stopzetting door de organisator omwille van overmacht (vb. ziekte). Deze context heeft tot gevolg dat er een grote hoeveelheid kinderopvangplaatsen verloren gaan en ouders vaak plots van de ene op de andere dag hun opvang verliezen. Deze opvang is echter noodzakelijk voor de meeste gezinnen om hun job te kunnen uitoefenen. Rekening houdend met die omstandigheden is het noodzakelijk dat de Vlaamse Regering een aantal op elkaar afgestemde maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat er zowel op korte termijn als op langere termijn voor de gezinnen een kinderopvangaanbod is. Dit pakket aan afgestemde maatregelen zit vervat in voorliggend besluit en bevat volgende drie sporen:

- Tijdelijke vervangcapaciteit: er kan onmiddellijk na de stopzetting van een locatie voor gezinnen een tijdelijk gesubsidieerd vervangaanbod gerealiseerd worden gedurende 12 maanden, te verlengen met 6 maanden, waar dit nodig is, met coördinatie van het lokaal bestuur. Waar deze vervangcapaciteit sinds oktober 2022 al mogelijk is in geval van een schorsing of opheffing door Opgroeien regie, wordt dit met voorliggend besluit uitgebreid naar situaties waar een organisator failliet gaat of plots moet stoppen door een situatie van overmacht. Dit zijn immers allemaal omstandigheden waarmee zowel Opgroeien regie als overheid als de gezinnen plots mee geconfronteerd worden en die een oplossing op korte termijn nodig hebben (cfr het recente faillissement in de regio Limburg en Leuven waardoor in totaal voor meer dan 200 kinderen opvang wegviel.
- Voorbehoud van subsidie alleen op gemotiveerd verzoek en automatische stopzetting subsidietoekenning bij faillissement: Subsidies blijven niet meer zondermeer gedurende 4 kwartalen voorbehouden bij een organisator die geen concrete intenties heeft om een werking te herstarten en er wordt duidelijkheid geboden dat ook bij een faillissement de curator geen maanden het budget kan vastzetten in de zoektocht naar een overnemer;
- Snelle herinzet van vrijgekomen middelen: Budget dat vrijkomt naar aanleiding van een handhavingsmaatregel van Opgroeien, van een faillissement of plotse stopzetting van een organisator wegens overmacht, moeten door Opgroeien regie snel in dezelfde regio opnieuw verdeeld kunnen worden. Deze subsidiëring zal nieuw aanbod stimuleren en mogelijk maken en op die manier snel tegemoetkomen aan de acute noden van gezinnen en zo de impact op het familiaal, sociaal en economisch leven van deze gezinnen zo goed als mogelijk te beperken.

Aangezien de crisis nog volop woedt en de impact nog maar start, is het dringend noodzakelijk in de nodige regelgevende aanpassingen te voorzien om te zorgen dat het maatschappelijk leven, waar kinderopvang overduidelijk een essentieel onderdeel van is, kan blijven draaien.

Voor de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS